

Daha Azad Mühitdə:

HƏR KƏS ÜÇÜN İNKİŞAF,
TƏHLÜKƏSİZLİK VƏ İNSAN HÜQUQLARI

BMT Baş Katibinin
Hesabatının
Qısa İcmalı

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının
Azərbaycandakı Nümayəndəliyi

Bakı – 2005

I. Giriş: 2005-ci il — tarixi imkan

Dünya dövlətlərinin rəhbərləri 2000-ci ildə onlar tərəfindən Minillik Bəyannaməsi qəbul edildikdən sonra, həmin sənədin icrası istiqamətində əldə edilmiş nailiyyətləri müzakirə etmək məqsədi ilə 2005-ci ilin sentyabrında Nyu-Yorkda keçiriləcək BMT sammitində bir araya gələcəklər. BMT Baş katibi tərəfindən təqdim edilmiş hesabatda bu zirvə görüşündə müzakirə ediləcək məsələlərin gündəliyi və onlara əsasən qəbul ediləcək qərarlar təklif olunmuşdur. Siyasətlə bağlı bu qərarlar və islahatların icrası o halda mümkündür ki, üzv dövlətlərin siyasi iradəsi səfərbər olunsun.

Minillik Bəyannaməsi qəbul edildikdən sonra baş vermiş hadisələr başlıca vəzifələr və prioritetlərlə bağlı konsensusun yenidən əldə edilməsini və birgə fəaliyyətə çevrilməsini tələb edir. Bu prosesdə istiqamətləndirici amil dünyanın hər bir yerində insanların ehtiyac və ümidləri olmalıdır. Dünya təhlükəsizlik, inkişaf və insan hüquqları ilə bağlı məsələləri bir-biri ilə əlaqəli, kompleks şəkildə həyata keçirməlidir. Əks təqdirdə bu sahələrin heç birində nailiyyət əldə edilməyəcəkdir. İnkişaf olmadan təhlükəsizlik təmin edilə bilməz. Təhlükəsizlik təmin edilmədikdə inkişafın nəticələrindən bəhrələnmək mümkün olmayacaqdır və insan hüquqları müdafiə edilmədən nə inkişaf əldə etmək, nə də təhlükəsizliyi təmin etmək mümkündür.

Təhlükələr və imkanların bir-biri ilə əlaqəli şəkildə mövcud olduğu bir dünyada bu problemlərin səmərəli həlli hər bir ölkənin maraq dairəsinə daxildir. Bu baxımdan, daha azad mühitin yaradılması yalnız dövlətlər arasında geniş, dərin və davamlı global əməkdaşlıq şəraitində təmin edilə bilər. Dünyaya güclü və bacarıqlı dövlətlər, vətəndaş cəmiyyəti və özəl sektorla səmərəli əməkdaşlıq və birgə fəaliyyətə səfərbərliyi və kollektiv fəaliyyətin əlaqələndirilməsini təmin edə biləcək fəal və səmərəli regional və global hökumətlərarası təsisatlar gərəkdir. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı öz fəaliyyətini əvvəllər heç kimin ağına belə gətirə bilmədiyi görünməmiş cəsarətli və fəal şəkildə yeniləşdirməlidir.

II. Ehtiyacdən azad olma

Son 25 il ərzində dünyada ifrat yoxsulluq indiyədək görünməmiş səviyyədə azaldılmışdır. Lakin buna baxmayaraq, onlarla ölkə daha da yoxsul vəziyyətə düşmüşdür. Hələ də 1 milyarddan çox insanın gündəlik gəliri 1 ABŞ dollarından azdır. Hər il 3 milyon insan HIVAİDS üzündən həlak olur, 11 milyon uşaq isə 5 yaşına çatmamış dünyasını dəyişir.

Bu günki nəsil inkişaf hüququnu hər kəs üçün reallığa çevirmək və bəşəriyyəti ehtiyacın caynağından qurtarmaq üçün resurlar və texnologiyaya malik ilk nəsidir. İnkişafa vahid baxış mövcuddur. 2015-ci ilədək ifrat yoxsulluğun yarıyadək azaldılması, uşaqların ibtidai təhsil almasının təmin edilməsi, HIVAİDS kimi yoluxucu xəstəliklərin yayılmasının qarşısının alınması kimi məqsədləri əhatə edən Minilliyin İnkişaf Məqsədləri (MİM) həm donorlar, həm inkişaf etməkdə olan ölkələr, həm də vətəndaş cəmiyyəti və aparıcı inkişaf təşkilatları tərəfindən beynəlxalq səviyyədə qəbul edilən daha geniş tərəqqi üzrə global normativlərə çevrilmişdir.

2015-ci ilədək MİM-lərin əldə edilməsi mümkündür – yalnız o şərtlə ki, bu prosese cəlb olunanlar əvvəlki fəaliyyət üslubunda dəyişikliklər etsinlər və bu fəaliyyəti təxirə salmadan və nəzərə çarpacaq dərəcədə sürətləndirsinlər.

2002-ci ildə Montereydə (Meksika) təşkil olunmuş İnkişafın Maliyyələşdirilməsi üzrə Beynəlxalq Konfransda və Yohannesburqda (Cənubi Afrika) keçirilən Davamlı İnkişafa dair Dünya Sammitində qəbul edilmiş MİM-lərdən birinə – “inkişaf üçün global tərəfdaşlığa” 2005-ci ildə tam nail olunmalıdır. Bu tərəfdaşlıq qarşılıqlı məsuliyyət və cavabdehliyə əsaslanır – belə ki, inkişaf etməkdə olan ölkələr demokratik idarəetməni gücləndirməli, korrupsiya ilə mübarizə aparmalı, özəl sektora əsaslanan artımı inkişaf etdirməli, milli inkişaf strategiyalarının maliyyələşdirilməsinə ayrılmış daxili vəsaiti yüksək həddə çatdırmalı; inkişaf etmiş ölkələr isə inkişafa yardımı artırmaqla, ticarət danışıqlarının inkişafa əsaslanan yeni mərhələsinə başlamaqla və borcları daha geniş və güclü şəkildə azaltmaqla bu proseslərə dəstək verməlidirlər.

2005-ci il üçün prioritet fəaliyyət sahələri aşağıdakılardan ibarətdir:

- **Milli strategiyalar:** Əhalisi ifrat yoxsulluq şəraitində yaşayan hər bir inkişaf etməkdə olan ölkə 2015-ci ilədək MİM hədəflərinə nail olmaq məqsədi ilə 2006-cı ilədək milli inkişaf strategiyasını qəbul etməli və onun icrasına başlamalıdır. Hər bir

strategiya dövlət investisiyaları və dövlət siyasətinin yeddi geniş prioritet sahəsini əhatə etməlidir: gender bərabərliyi, ətraf mühit, kənd yerlərinin və şəhərlərin inkişafı, səhiyyə sistemi, elm və təhsil, texnologiya və novatorluq.

- **İnkişafın maliyyələşdirilməsi:** Qlobal inkişaf yardımının səviyyəsi gələcək bir neçə il ərzində iki dəfədən çox artırılmalıdır. Bunun üçün donorlardan yeni öhdəliklər götürmək deyil, götürülmüş öhdəlikləri həyata keçirmək tələb olunur. Hər bir inkişaf etmiş ölkə, əgər indiyədək bunu etməyibsə, 2006-cı ildən başlayaraq bu sahədə artımı təmin etməlidir. Həmin dövlətlər 2015-ci ilədək ümumi milli gəlirin 0.7%-nin rəsmi inkişaf yardımına ayrılması ilə bağlı hədəfə nail olunmasına dair qrafik hazırlamalıdır. Bu qrafikə əsasən 2009-cu ilədək həmin rəqəmin 0.5%-ə çatdırılması əks etdirilməlidir. Bu artım Beynəlxalq Maliyyə Mexanizminə əsaslanmalı və daha uzun müddət üçün digər yeni mənbələrdən istifadə edilməsi nəzərdən keçirilməlidir. HIVAİDS, vərəm və malyariya ilə mübarizə üzrə Qlobal Fond tam maliyyələşdirilməli, HIVAİDS-lə mübarizə məqsədi ilə geniş və ətraflı müalicə-profilaktika strategiyasının hazırlanması üçün resurslar təqdim edilməlidir. Bu addımlar “tez bir zamanda əldə ediləcək nailiyyətlərə” dəstək verən təxirəsalınmaz tədbirlərlə – qısa müddət ərzində müsbət nəticələr verən və milyonlarla insanın həyatını xilas edən nisbətən ucuz başa gələn və yüksək təsirə malik təşəbbüslərlə müşayiət olunmalıdır. Məsələn, malyariya əleyhinə örtüklərin təmənnasız paylanması.
- **Ticarət:** Ticarət danışıqlarının Doha mərhələsində götürülmüş öhdəliklər yerinə yetirilməli və bu mərhələnin icrası 2006-cı ilədək başa çatdırılmalıdır. İlk addım olaraq, üzv dövlətlər ən zəif inkişaf etmiş dövlətlərdən ixrac edilən bütün malların bazara rüsumsuz və kvotasız çıxarılması üçün imkanlar yaratmalıdırlar.
- **Borcların azaldılması:** Ölkənin MİM-lərə nail olmasına imkan yaratmaq və 2015-ci ilədək borc nisbətini artırmamaq məqsədi ilə mümkün borc səviyyəsinin müəyyən edilməsi yenidən nəzərdən keçirilməlidir.

Davamlı ətraf mühitin təmin edilməsi üçün də yeni tədbirlər tələb olunur. Hal-hazırda **iqlim dəyişikliyi** problemini yüngülləşdirmək üçün mexanizmlərin işlənilib hazırlanması məqsədi ilə elmi nailiyyətlər və texnoloji yeniliklər səfərbər edilməli, 2012-ci ildə Kyoto Protokolunun icra müddəti başa çatdıqdan sonra, istilik effekti yaradan qazların emissiyasını tənzimləmək məqsədi ilə hərtərəfli beynəlxalq çərçivə

işlənib hazırlanmalıdır ki, bu prosesdə həmin qazların daha çox yayılmasına yol verən ölkələr, eləcə də inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələr geniş iştirak etməlidirlər. **Səhrələşmə və biomüxtəliflik** sahələri ilə bağlı konkret addımların atılmasına ehtiyac vardır.

Qlobal fəaliyyətin digər prioritet istiqamətlərinə **yoluxucu xəstəliklərə** nəzarət və monitoring mexanizmlərinin gücləndirilməsi, bütün dünyada **təbii fəlakətlərin** baş verəcəyi barədə erkən xəbərdarlıq sisteminin yaradılması, inkişaf üçün **elm və texnologiyalara** dəstəyin verilməsi, **regional infrastruktur** və təşkilatlara dəstək, **beynəlxalq maliyyə təşkilatlarının** islahatı, **migrasiyanın** idarə edilməsi üzrə daha səmərəli əməkdaşlığın təmin edilməsi daxildir.

III. Qorxudan azad olma

İnkişaf sahəsində tərəqqi qəbul edilmiş qərarların zəif icrası ucbatından ləngiyirsə, təhlükəsizlik sahəsində bir çoxlarında təhlükə hissinin daha yüksək olmasına baxmayaraq, hətta əsas məsələlərlə bağlı konsensus əldə edilməmişdir, konsensus olan vəziyyətlərdə isə icra zamanı bir çox hallarda fikir ayrılığı yaranır.

BMT Baş katibi kollektiv təhlükəsizliyə ümumi baxışı tam qəbul edir. 21-ci əsrdə sülh və təhlükəsizliyin təmin edilməsi üçün təhlükə yaradan əsas amillərə təkə beynəlxalq müharibə və münaqişələr deyil, həmçinin terror, kütləvi qırğın silahları, mütəşəkkil cinayətkarlıq və vətəndaşlara qarşı zorakılıq aiddir. Bütün bunlarla yanaşı yoxsulluq, insan ölümünə səbəb olan yoluxucu xəstəliklər və ətraf mühitin çirklənməsi də bu təhlükələrə aiddir, çünki onlar son dərəcə faciəli nəticələrə malik olurlar. Bu təhlükələrin hamısı xeyli sayda insanın ölümünə və ya xilas olmaq şansının azalmasına gətirib çıxarır. Bütün bunlar beynəlxalq sistemin özəyi olan Dövlətləri sarsıda bilər.

Bu gün kollektiv təhlükəsizlik hər hansı bir regionda ciddi hesab olunan təhlükənin əslində bütün digər regionlar üçün də eyni dərəcədə təhlükəli olduğunun etiraf edilməsindən asılıdır. Bunlar nəzəri məsələlər deyil, həlli son dərəcə vacib olan təxirəsalınmaz məsələlərdir.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatı öz fəaliyyətini bir sıra başlıca siyasi və təşkilati xarakter daşıyan prioritetlərə uyğun şəkildə təşkil etməklə, münaqişələrin qarşısının alınması sahəsində səmərəli vasitəyə çevrilməlidir (hansı ki, daim belə olmalı idi):

- **Faciəli terrorizmin qarşısının alınması:** Dövlətlər beş prinsipə əsaslanan müfəssəl anti-terrorizm strategiyası ilə bağlı öhdəlik götürməlidirlər: insanları terrordan imtina etməyə sövq etmək və ya onu dəstəkləməkdən çəkindirmək; terrorçuların maliyyə və maddi vəsaitlərdən istifadə imkanlarının qarşısını almaq; dövlətlər tərəfindən terrorizmin dəstəklənməsinin qarşısını almaq; dövlətlərin terrorizmlə mübarizə sahəsində potensialını, onların imkanlarını möhkəmlətmək; insan hüquqlarını müdafiə etmək. Onlar terrorizmin aydın və razılaşdırılmış tərifinə əsaslanan terrorizm üzrə hərtərəfli konvensiya işləyib hazırlamalıdır. Onlar həmçinin təcili surətdə nüvə terrorizmi aktları ilə mübarizə üzrə beynəlxalq konvensiyanın hazırlanmasını başa çatdırmalıdır.

- **Nüvə, kimyəvi və bioloji silahlar:** Tərkisiləh, eləcə də silahların yayılmasının qarşısının alınması istiqamətində tərəqqinin əldə edilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Tərkisiləhə gəldikdə, nüvə silahına malik olan dövlətlər qeyri-strateji nüvə silahı ehtiyatlarının sayını azaltmağa davam etməli, silahların sökülməsi və prosesin dönməzliyini nəzərdə tutan silahlara nəzarət üzrə razılıqlar əldə etməli, təhlükəsizliyin "neqativ zamanətləri" ilə bağlı gətürdükləri öhdəlikləri bir daha təsdiq etməli, və nüvə silahlarının sınaq partlayışı üzrə moratoriumu mühafizə etməlidirlər. Silahların yayılmasının qarşısının alınmasına gəldikdə isə, Nümunəvi Əlavə Protokolu qəbul etməklə Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyinin nəzarət səlahiyyətləri gücləndirilməli, dövlətlər isə parçalanan maddələrin istehsalını qadağan edən sazişin işlənilib-hazırlanmasının başa çatdırılması, imzalanması və icrası üzrə öhdəlik gətürməlidirlər.
- **Müharibə riskinin və onların sayının azaldılması:** Hal-hazırda zorakı münaqişələrdən yaxa qurtarmış ölkələrin yarısı beş il ərzində yenidən münaqişə vəziyyətinə qayıdırlar. BMT-nin, ölkələrin müharibədən sülhə keçidinə kömək etməsi üçün daha yaxşı şərait yaratmaq məqsədi ilə üzv dövlətlər BMT Katibliyi yanında hökumətlərarası Sülhyaratma Komissiyasını, eləcə də Sülhyaratmaya Yardım İdarəsini təsis etməlidirlər. Onlar həmçinin vasitəçilik, sanksiyalar və sülhün mühafizəsi vasitələrindən istifadə üzrə kollektiv potensialın gücləndirilməsi ilə bağlı addımlar atmalıdırlar (BMT Baş katibi tərəfindən qəbul edilmiş siyasətə uyğunlaşdırmaq üçün sülhməramlı qüvvələr tərəfindən azyaşlılara və digər ən zəif insan təbəqələrinə qarşı cinsi zorakılığa dair "sıfır dözümlülük" siyasəti də daxil olmaqla).
- **Gücün tətbiq edilməsi:** BMT Təhlükəsizlik Şurası gücün tətbiq edilməsi ilə bağlı qərarların qəbul edilməsində istifadə olunacaq prinsipləri əks etdirən qətnamə qəbul etməli və gücün tətbiq edilməsinə sanksiya və ya səlahiyyət verilməsi haqqında qərar qəbul etdikdə bu prinsipləri rəhbər tutması barədə öz niyyətini bəyan etməlidir.

Qlobal fəaliyyətin prioritet sahələri sırasına **mütəşəkkil cinayətkarlıqla mübarizə, kiçik çaplı və yüngül silahların qanunsuz ticarəti və hələ də günahsız insanların ölümünə və şikəst olmasına səbəb olan yerüstü minaların təmizlənməsi** üzrə səmərəli əməkdaşlıq da daxildir.

IV. Ləyaqətlə yaşamaq azadlığı

Minillik Bəyannaməsində üzv dövlətlər demokratiya, qanunun aliliyi, eləcə də beynəlxalq səviyyədə qəbul edilmiş insan hüquqları və əsas azadlıqlara hörməti təmin etmək istiqamətində söylərini əsirgəməyəcəklərini bildirmişlər. Son altmış il ərzində bağlanmış sazişlər əsasında təsirli normativ çərçivə yaradılmışdır.

Lakin bu bəyannamələr icra edilmədikdə boş söz olaraq qalırlar. Yerinə yetirilməyən vədlər heç bir əhəmiyyət kəsb etmir. Müharibənin dəhşətləri ilə üzləşən insanlar Cenevrə Konvensiyalarının icra edilməmiş bəndlərində təsəlli tapa bilmirlər. Beynəlxalq insan hüquqlarını mühafizə mexanizmləri günahkarlara yüksək vəzifələr tutan dostlarının arxasında gizlənməyə imkan verdikdə, əsir saxlayanlar tərəfindən işgəncələrə məruz qalan əsirlər üçün işgəncələri qadağan edən sazişlər zəif təsəllidir. Müharibədən cana gəlmiş əhali hətta sülh müqaviləsi imzalandıqdan sonra qanunun aliliyinə əsaslanan hökumətin qurulması istiqamətində heç bir irəliləyiş hiss etmədikdə ruhdan düşür. Heç bir vaxt rəhbərlərinə səs verməmiş, vəziyyətin yaxşılaşmağa doğru dəyişməsinin heç bir əlamətini görməyən insanlar üçün demokratiyanın möhkəmləndirilməsi ilə bağlı təntənəli vədlər boş sözlər olaraq qalır.

Buna görə də, son altı onillik ərzində son dərəcə təsirli surətdə inkişaf etdirilmiş normativ çərçivə gücləndirilməlidir. Daha vacib məsələ isə ondan ibarətdir ki, normaların qeyri-ixtiyari tətbiqi, hüquq-mühafizə tədbirlərinin həyata keçirilməsində özbaşınalıq və nəticəsiz qalan qanun pozuntuları hallarının azaldılması ilə bağlı daha vacib, konkret addımlar atılsın. Dünya qanunvericilik erasından icra erasına keçməlidir.

Ciddi tədbirlərin tələb olunduğu prioritet sahələr aşağıdakılardır:

- **Qanunun aliliyi:** Beynəlxalq ictimaiyyət soyqırım, etnik təmizləmə və bəşəriyyətə üzləşdiyi cinayətlərə qarşı kollektiv tədbirlərin əsası kimi "müdafiə məsuliyyəti"ni öz üzərinə götürməlidir. Mülki şəxslərin müdafiəsi ilə bağlı bütün sazişlər ratifikasiya və icra edilməlidir. Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsi və hərbi cinayətlərlə məşğul olan müxtəlif beynəlxalq və qarışıq tribunallarla əməkdaşlığı, eləcə də Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsini gücləndirmək məqsədi ilə addımlar atılmalıdır. BMT Baş katibi həmçinin münaqişə və ya münaqişədən sonrakı dövrü yaşayan cəmiyyətlərdə qanunun aliliyinin bərpa edilməsinə yönəldilmiş sözlərə kömək etmək məqsədi ilə Katibliyin imkanlarını genişləndirmək niyyətindədir.

- **İnsan Hüquqları:** Əlavə vəsait və insan ehtiyatlarının ayrılması sahəsində İnsan Hüquqları üzrə Ali Komissarlığın fəaliyyəti gücləndirilməli və bu orqan Təhlükəsizlik Şurasının, eləcə də yaradılması təklif olunan Sülhyaratma Komissiyasının müzakirələrində daha fəal iştirak etməlidir. BMT sisteminin insan hüquqları üzrə saziş orqanlarının da səmərəliliyi və operativliyi artırılmalıdır.
- **Demokratiya:** Demokratiyanı bərqərar etməyə və ya gücləndirməyə səy göstərən dövlətlərə kömək məqsədi ilə BMT-nin nəzdində Demokratiya Fondunun yaradılması zəruridir.

V. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının gücləndirilməsi

Məqsədlər qəti və dəyişilməz olmalı, təcrübə və təşkil isə zamanla ayaqlaşmalıdır. BMT-nin hesabatın əvvəlki üç hissəsində qeyd edilmiş problemlərin həll edilməsində üzv dövlətlər, eləcə də dünya xalqları üçün faydalı vasitə olması üçün bu təşkilatın 21-ci əsrin şərait və ehtiyaclarına uyğunlaşdırılması zəruridir.

1997-ci ildən bəri BMT-nin daxili strukturu və mədəniyyətinin islahatında güclü irəliləyiş nəzərə çarpır. Bütün bunlara baxmayaraq, istər BMT-nin icraçı orqanlarının – Katibliyin və BMT-nin daha geniş sisteminin fəaliyyətində, istərsə də onun hökumətlərarası orqanlarının işində bir çox dəyişikliklərə ehtiyac vardır:

- **Baş Assambleya:** Baş Assambleya öz gündəliyinin səmərələşdirilməsi və müzakirə prosesinin sürətləndirilməsi ilə bağlı qəti tədbirlər həyata keçirməlidir. Baş Assambleya diqqətini zəruri məsələlərə cəmləşdirməli və vətəndaş cəmiyyəti ilə bağlı məsələlərlə tam və sistemli şəkildə məşğul ola bilən mexanizmlər yaratmalıdır.
- **Təhlükəsizlik Şurası:** Təhlükəsizlik Şurası müasir dünyada mövcud olan qüvvə reallıqlarını geniş şəkildə əks etdirməlidir. Baş katib Yüksək səviyyəli Qrupun hesabatında təqdim edilmiş islahat prinsiplərini dəstəkləyir və təkidlə, üzv dövlətləri hesabatda təqdim edilmiş iki variantı (Model A və B) və ya bu modellərdən hər hansı birinə əsasən hazırlanmış, üzv dövlətlərin sayı və balansını nəzərə alan həyati təklifləri nəzərdən keçirməyə çağırır. 2005-ci ilin sentyabrında keçiriləcək zirvə görüşünədək üzv dövlətlər bu mühüm məsələ ilə əlaqədar qərarın qəbul edilməsi ilə bağlı razılığa gəlməlidirlər.
- **İqtisadi və Sosial Şura:** BMT-nin İqtisadi və Sosial Şurası ilə bağlı elə islahatlar aparılmalıdır ki, o, BMT-nin inkişaf gündəliyinin icrasında əldə edilmiş tərəqqini səmərəli surətdə qiymətləndirə bilsin, inkişaf sahəsində əməkdaşlıq üzrə yüksək səviyyəli forum kimi xidmət göstərsin və BMT sistemi çərçivəsində fəaliyyət göstərən müxtəlif hökumətlərarası orqanların sosial-iqtisadi sahədə söylərini istiqamətləndirsin.

- **Yaradılması təklif edilən İnsan Hüquqları Şurası:** BMT-nin İnsan Hüquqları üzrə Komissiyası peşəkarlığının və ona olan etimadın azalması kimi problemlərlə üzləşir və onun ciddi islahatlara ehtiyacı var. Bu orqan daha kiçik heyətə malik, BMT-nin əsas orqanı və ya Baş Assambleyanın köməkçi orqanı qismində daimi fəaliyyət göstərən İnsan Hüquqları üzrə Şura ilə əvəz edilməlidir. Şuranın üzvləri bilavasitə Baş Assambleya tərəfindən səsvermədə iştirak edən və səs verən üzvlərin 23 səs çoxluğu ilə seçilə bilər.
- **Katiblik:** BMT-nin Baş katibi Katibliyin strukturunun, hesabatda göstərilmiş prioritetlərə uyğunlaşdırılması üçün onun yenidən qurulması ilə bağlı addımlar atacaq və kabinet-tipli qərar-qəbul etmə mexanizmi yaradacaqdır. O, əməkdaşların vaxtından əvvəl təqaüdə çıxmalarını nizamlamaq məqsədi ilə birdəfəlik kompensasiyanın verilməsini nəzərdə tutan proqramın icrası, eləcə də cari ehtiyacları ödəmək üçün işçi heyəti yeniləşdirmək və yenidən qruplaşdırmaq üçün ona səlahiyyət verilməsi və lazımi vəsait ayrılmasını üzv dövlətlərdən xahiş edir. Baş katib həmçinin üzv dövlətlərlə birlikdə büdcə və insan ehtiyatları qaydalarının hərtərəfli nəzərdən keçirilməsi üzrə əməkdaşlıq etməyi və Daxili Nəzarət Xidmətləri İdarəsinin müstəqilliyi və səlahiyyətlərinin gücləndirilməsi məqsədi ilə onun fəaliyyətini nəzərdən keçirməyi xahiş edir.

Digər prioritetlərə **Rezident Əlaqələndiricilərin** rolunu gücləndirməklə BMT sistemi daxilində bağlılıq yaratmaq, **humanitar məsələlər üzrə cavabvermə sistemi** ilə bağlı daha səmərəli ehtiyat sazlşələrini təmin etmək və **məcburi köçkünlərin** daha yaxşı müdafiəsini təmin etmək aiddir. Regional təşkilatlara, xüsusilə də Afrika İttifaqına daha çox dəstək verilməlidir. BMT-nin Nizamnaməsi özü də yeniləşdirilməli və "düşmən hökumətlər" ifadəsi işlədilən, eləcə də vaxtları bitmiş Qəyyumluq Şurası və Hərbi Heyət Komitəsi ilə əlaqədar bəndlər mətnindən çıxarılmalıdır.

VI. Nəticə: imkan və vəzifələr

Yaşadığımız bu qeyri-müəyyən andan sonra bizi nə gözləyir sualına beynəlxalq ictimaiyyət cavab verməlidir. Bu, daha geniş münaqişə, daha geniş vüsət alan bərabərsizlik və qanunun aliliyinin süqutu və yaxud sülh, firavan gələcək və insan hüquqlarının təmin edilməsi naminə müvafiq təsisatların yeniləşməsi ola bilər. Tədbir görmək vaxtı gəlib çatmışdır. Hesabata əlavədə Dövlət başçıları və Hökumət rəhbərlərinin nəzərdən keçirməsi üçün konkret təkliflər təqdim edilir. Onların qəbul edilməsi mümkündür. Onlar əlçatandır. Praqmatik başlanğıcdan dünyanın inkişafı istiqamətində dəyişikliklər yarana bilər.

Məsləhətçi: F.Abbaszaadə
Tərcümə: A.Əzimova

BMT-nin Azərbaycandakı Nümayəndəliyi tərəfindən nəşr edilmişdir.
DPI/2385-24314-June 2005-20M

Tiraj 1000 ədəd.

mətbəəsində çap edilmişdir.

BMT-nin Azərbaycanadakı Nümayəndəliyi

Ünvan: BMT-nin 50 illiyi küçəsi, 3,

Bakı, Azərbaycan, Az 1001

Telefon: (99412) 498 98 88

Faks: (99412) 492 24 91

Web: <http://www.un-az.org>.